

BESLUT

2015-03-16

Dnr: 14/02147

SAKEN

Val2014: Valet med Janne & Belinda, SVT1, 2014-09-09, program inför riksdagsvalet; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Programmet fälls. Granskningsnämnden anser att det strider mot kravet på opartiskhet.

FÖRELÄGGANDE

SVT ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut.

PROGRAMMET

Programmet handlade om det kommande riksdagsvalet och direktsändes på tisdag- och torsdagskvällar med start tre veckor före valet. En av programledarna fanns i studion och den andra ute bland allmänheten någonstans i Sverige. I det aktuella programmet gästades studion av bland annat en EU-parlamentariker, en skådespelare, en författare och en före detta idrottsstjärna. Vidare visades bland annat ett förinspelat reportage där en sverigedemokrat intervjuades som planerade att starta en flyktingförläggning. Mellan inslagen fick studiogästerna reagera på vad som hade sagts.

I det förinspelade reportaget med sverigedemokraten som planerade att starta en flyktingförläggning sades bland annat följande.

(Pgl 1) – Redan nästa vecka kan det öppnas en flyktingförläggning till här i kommunen. Det är sverigedemokraten A som är beredd att sätta i gång en flyktingförläggning och han säger att redan nästa vecka tror han att det kommer flyktingar hit. Många människor som jag har pratat med, i Lesjöfors är detta som ligger strax utanför Filipstad men tillhör kommunen, är motvilliga till det här och även kommunen är motvillig. Men han är optimistisk, han ska ta emot dem. Vad har hänt här? (A) – Det är väl början på helvetet. (Pgl 1) – Hur menar du? (A) – Det är väl någon som inte tycker om mig i vanlig ordning, som löser det med stenkastning. Ja, det var så här en söndag morgon och det är ju då när det har kommit ut att det ska bli

flyktingförläggning. Det har ju stått i fyra år utan att bli krossat. Så, det är väl början. (Pgl 1) – Det är inte så populärt att du ska ta hit flyktingar? (A) – Nej, det är det väl ingenstans. (Pgl 1) – Vad gör du det för, då? (A) – Ja, det är ju business. Det är ju pengarna jag gör det för, ingenting annat. Det är precis som att gå till jobbet. Det är lönen man går för. Det är inte roligt att gå och jobba precis, alla dagar. [---] (Pgl 1) – Men du märker själv att folk är lite motståndare till det? Att ta hit... (A) – Ja, absolut, absolut. Det är väl delade läger. Det finns väl någon som tycker att det är okej också. Men större delen är nog emot det. (Pgl 1) – Du själv då? (A) – Ja, jag är för det eftersom jag gör det. Det är ju pengarna jag gör det för. Flyktingarna är ju inkvotade redan. Det är inga som jag har importerat. De kommer i vilket fall. Jag säger... (Pgl 1) – Men vad säger du om det då? Att de kommer? (A) – Det är inte bra i sådana mängder. Det skapar ju motsättningar. Det får vara nog någon gång. Jag menar, de sänker pensionerna för pensionärer och drar in på allt annat och har råd med migrationen. Det är klart folk blir förbannade. Jag tycker inte om det heller. [...] Jag säger ju som det är. Jag är sverigedemokrat men jag behöver ju inte vara främlingsfientlig för det. Det är som jag säger, de flesta av mina vänner är ju för fan utlänningar. Jag tycker svenska skattepengar kan gå till annat. (Pgl 1) – Till? (A) – Vägnätet till exempel som är helt otroligt dåligt. Sjukvården, bättre skolor, bättre skolmat, tycker jag bland annat. Ta hand om våra och sedan det som blir över kan du lägga på andra. Gärna då på plats där pengarna räcker längre. Jag vet inte om det är fel.

I ett efterföljande studiosamtal sades bland annat följande.

(Pgl 2) – Ja. (B) – Ja. (Pgl 2) – Vad kan vi säga? (B) – Vad säger man? (Pgl 2) – Att vi har suttit och hoppat lite här i soffan. (B) – Man kan väl lugnt konstatera att... Jag tittade på, jag var och röstade i dag, och tittade på Sverigedemokraternas och Sveriges, svenska partiet, vad fan heter de? (C) – Svenskarnas parti. (B) – Ja, ja, precis. Man kan väl lugnt konstatera, och sedan när man ser den här, att det är ju inte direkt Sveriges intelligensreserv som står på listorna. (Pgl 2) – Nej, usch. Nu är han inte här och kan försvara sig mot det. (B) – Nej, men jag är här. (Pgl 2) – Det här är ju en konsekvens. Nu har vi de här privata asylföretagarna så att säga. Är det en bra situation? C, vad tycker du? (C) – Jag kom direkt till Sverige från krigets Sarajevo som invandrare och nu svensk. Sverige var en förebild av medmänsklighet som har fått beröm och respekt från hela världen, från FN för humanitär hjälp men också för ett värdigt sätt att mottaga människor. När jag kom till Sverige var "Finlands sak är vår sak". Det var någonting som barnen... (Pgl 2) – Är det här ett bra sätt då att... (C) – ...pluggade i skolan. Det var en kraftsamling för människor... (Pgl 2) – Men samtidigt så säger han ju att: "Det här är business. Jag gör det för pengarna". (C) – Jag undrar vad som har hänt nu? Vad har hänt i svenska samhället? Vad har hänt? Varför har det blivit med (ohörbart) flyktingar? Nästan 80, 100, 1 000 som har kommit, (ohörbart) i alla fall de som kommer nu från Syrien, från Irak. De flyr krig, förtryck, diktatur, de flyr för livet. De har ingenting bakom sig. Man kan inte hjälpa dem på plats. Det finns ingenting att hjälpa där på plats... (Pgl 2) – Men kan man samtidigt förstå folks oro då? (C) – ... så varför? Varför? (Pgl 2) – På ett sätt (ohörbart) ställer fråga. Kan man inte förstå folks oro också?... (C) – Vad har hänt med svenska (ohörbart)? (Pgl 2) – Vi har fått en tweet om att... (C) – ... Det är min fråga. (Pgl 2) – ... var bor vi någonstans, vi som sitter här i soffan. Alltså, att människor kan vara oroliga? (C) – Människor är oroliga. (B) – Jo, det är klart att man kan förstå att människor är oroliga. Men, jag menar, därifrån att bara tänka på sig själv och sitt eget. Det är ju hela tiden en fråga. Är det en ekonomisk fråga eller är det en etisk fråga? (D) – Det måste ju vara en etisk fråga. Det här inslaget påminner om gamla tiders fattigvård. [---]

Efter ett direktsänt reportage från Filipstad följde ett studiosamtal där det bland annat sades följande.

[---] (C) – Det andra jag vill säga är att det är dags att ändra... (Pgl 2) – Du fick säga två saker. Jag måste faktiskt bolla över. Ja, jag vet. Du är bra på det här. Jag ska lära mig av den. (C) – (Ohörbart). Don't worry. (B) – Nej, nu får du vara tyst. (Pgl 2) – Jag hör i sociala medier också att de är *lite*... (B) – Vad säger du? Hon snackar hela tiden. Käften går där borta. (Pgl 2) – ... de tycker att jag inte säger till dig när du säger att alla sverigedemokrater är dumma i huvudet. De är ju inte här och kan försvara sig. (B) – Nej, men de uttrycker sig ju om flyktingar hela tiden (ohörbart). När får flyktingarna försvara sig mot sverigedemokraterna? (Pgl 2) – Jo, men SVT. Få lite balans. Du vet. (B) – Ja, men jag vet. SVT. Jag kan berätta en historia när jag... (Pgl 2) – Det kan du göra sedan. Ni kan berätta era historier sedan. (B) – När de stoppade mig som sommarpratarnas för man får inte prata politik. (Pgl 2) – Det får man nu för tiden. (B) – Ja, ja. (Pgl 2) – (Ohörbart) sommarpratarna i år. Men, hur bor du själv då? Alltså, vad har du för kontakt med den här problematiken i din vardag? (B) – Inte där jag bor. Problematiken där jag bor, i Hammarby Sjöstad, är att en undersökning visar att 20 procent är sverigedemokrater. (Pgl 2) – Och inga flyktingboenden, eller? (B) – Det var ju också en anledning till att jag kände att nu måste jag göra någonting. För vad är det för jävla människor som jag träffar varje dag, som dunkar B i ryggen och säger: "Får jag ta ett kort? Vi älskar dig och du är så bra". Och man känner så här: "Vad är det för jävla människor som jag... (Pgl 2) – Alltså, vad menar du? Tänker du att alla som röstar på SD är rasister? (B) – ... träffar i skolan när jag ska hämta mina barn i skolan? Vad är det för människor jag möter?" Var femte människa är sverigedemokrat. (Pgl 2) – Men tänker du då att alla som röstar på SD är rasister? (B) – För mig är SD rasister. De är fascister, de är nazister. (Pgl 2) – Okej. Ja. (B) – Ja. (Pgl 2) – Jag får säga att de inte är här och kan försvara sig. (B) – Och de kan inte försvara sig. (D) – Nej, fast å andra sidan så säger Janne precis att den här sverigedemokraten hade öppnat sin famn, vilket han ju inte hade. Han var ju totalt hållningslös. Människan hade ju lika bra kunnat jobba som koncentrationslägervakt. Faktiskt. Om han hade fått betalt. "Jag går till jobbet, jag får betalt." Det är en människa som inte har någon moral över huvud taget skulle jag vilja påstå. Men det var ju ändå ett fint omdöme så det balanserar väl lite vad B har suttit och sagt här innan. Så, det är ju lite nyanserat och så vidare. (Pgl 2) – Han är ju inte heller här och kan försvara sig. (B) – Nej. (E) – Nej, men han gjorde ett bra jobb ändå. Han gjorde ett bra jobb med att göra bort sig.

ANMÄLNINGARNA

Anmälarna anför i huvudsak att programmet var partiskt och osakligt då tre av de inbjudna gästerna hade en tydlig vänsterprägel medan endast en person var borgerlig. I programmet förtalades och kränktes Sverigedemokraterna (SD) och personer som röstat på dem. En gäst påstod att SD:s väljare var rasister, nazister och fascister. Programledaren tillrättavisade inte påhoppens ordentligt och hennes egna vänsteråsikter lös genom med jämna mellanrum. En anmälare är kritisk till att en inbjuden gäst sa att en sverigedemokrat som planerade att öppna ett flyktingboende lika gärna hade kunnat jobba som lägervakt på ett koncentrationsläger.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television (SVT) anser att programmet överensstämmer med kravet på opartiskhet och anför i huvudsak följande.

Valet med Janne och Belinda var en av de många programsatsningar som ingick i SVT:s valbevakning. Programuppdraget var att göra ett engagerade program som tog upp för väljaren viktiga frågor med såväl glimten i ögat som allvar i tonen. I det förinspelade inslaget från en flyktingförläggning som höll på att ställas i ordning kallade sig den ansvarige A för sverigedemokrat. Han visade runt på sin förläggning och berättade om sin syn på flyktingar och flyktingmottagande. Därefter fick inbjudna studiegäster reagera på det som sagts. Till saken hör att A skulle ha medverkat också i direktsändningen från Filipstad men i sista stund avböjde. Detta var olyckligt eftersom programledaren inte kunde ge honom möjlighet att i sändningen kommentera D:s allvarliga kritik. Vid sammanlagt fyra tillfällen bemötte programledaren anklagelserna mot sverigedemokrater som framfördes av B och D. Det gjorde hon genom att påpeka att den kritiserade parten inte var närvarande. Hon ställde också flera motfrågor.

De påståenden om SD som parti och dess sympatisörer i allmänhet, som gjordes i programmet, kom också från tillfälliga medverkande och var inte av den arten att partiet enligt granskningsnämndens praxis behövde erbjudas möjlighet till kommentar. Det var dock, med tanke på den mycket allvarliga kritiken som riktades mot den enskilda sverigedemokraten A, olyckligt att den inte kunde besvaras i sändningen till följd av att han i sista stund avböjt att delta. Granskningsnämnden bör dock i sin bedömning ta hänsyn till att programmet sändes direkt och att programledaren tydligt påpekade att han inte fanns med och kunde försvara sig. Programmet bör också ses i sitt sammanhang som en mycket liten del av ett omfattande programutbud inför valet, både i ordinarie nyhets- och samhällsprogram och de specialprogram som gjordes inför valet.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet).

Kravet på opartiskhet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande. Om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska dock den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas. Granskningsnämnden får besluta att ett programföretag som brutit mot villkor i sitt sändningstillstånd på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att det i programmet riktades långtgående anklagelser mot A. Även om kritiken framfördes av tillfälligt medverkande i direktsändning kan den knappast ha varit oförutsedd av programföretaget. Enligt nämnden gjorde inte heller programledaren tillräckligt för att balansera kritiken. Mot den bakgrunden strider programmet mot kravet på opartiskhet. Att A, av vad som framkommit i SVT:s yttrande, i sista stund avböjde att medverka i direktsändning ändrar inte den bedömningen.

Nämnden anser inte att vad anmälarna i övrigt kritiserar medför att programmet strider mot de bestämmelser som gäller för SVT:s programverksamhet.

Detta beslut har fattats av Henrik Jermsten, Ingrid Carlberg, Leif Hedman, Jan Holmberg, Pia Kronqvist, Nedjma Chaouche och Dag Mattsson efter föredragning av Rasmus Gedda.

På granskningsnämndens vägnar

Henrik Jermsten

Rasmus Gedda